

Institutul
European
din România

**Către o Uniune Europeană a Apărării:
necesitatea revitalizării industriei de apărare
pentru asigurarea securității comune într-un
context internațional volatil**

Andreea Ana Maria Bucurică

București, februarie 2025

Către o Uniune Europeană a Apărării: necesitatea revitalizării industriei de apărare pentru asigurarea securității comune într-un context internațional volatil

Andreea Ana Maria Bucurică¹

Introducere

În acest material intenționez să prezint principalele elemente de noutate pe care le-au adus, în anul 2024, documentele de la nivelul Uniunii Europene (UE), mai ales în ceea ce privește dimensiunea de securitate și apărare comună. Lucrările pe care le avem în vedere sunt cele generale, respectiv *Agenda strategică*, *Prioritățile Comisiei Europene* pentru perioada 2024-2029 și *Raportul Draghi* despre viitorul competitivității europene. Acestea li se adaugă câteva documente specifice, precum *Strategia industrială europeană* în domeniul apărării și *Raportul Niinistö* despre consolidarea pregătirii și disponibilității civile și militare a Europei.

Situația actuală a mediului internațional de securitate

Anterior declanșării conflictului armat din Ucraina, securitatea europeană se confrunta cu provocări diverse, precum terorismul, criminalitatea transnațională organizată, volatilitatea economică, efectele schimbărilor climatice și insecuritatea energetică². Din 24 februarie 2022, atunci când Federația Rusă a invadat ilegal Ucraina, mediul de securitate a cunoscut o accentuare a amenințărilor de tip hibrid. Acestea sunt operaționalizate mai ales de către Federația Rusă pe teritoriul statelor membre UE, singură sau în colaborare cu alți actori statali ostili Occidentului, precum Iran și China. Ele se manifestă prin acte de intimidare, constrângere și dezinformare³, sabotaj, atacuri cibernetice asupra infrastructurii critice, precum și tentative de subminare a securității granițelor naționale⁴. În plus, **tensiunile din Orientul Mijlociu și Asia-Pacific** au condus deopotrivă la accentuarea dezechilibrelor internaționale și la o mai largă

¹ **Andreea Ana Maria Bucurică** este studentă la programul de studii de licență la Facultatea de Securitate și Apărare, Universitatea Națională de Apărare „Carol I” și stagiară în cadrul Compartimentului Studii al Institutului European din România. Opiniile exprimate nu angajează decât autorul și nu reflectă poziția oricărei instituții cu care aceasta este afiliată.

² Serviciul European de Acțiune Externă (2016), *O strategie globală pentru politica externă și de securitate a Uniunii Europene*, p. 9, disponibil la: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf, accesat la data de 11.01.2025.

³ Serviciul European de Acțiune Externă (2022), *O busolă strategică pentru securitate și apărare*. disponibil online la: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf, accesat la data de 08.12.2024.

⁴ Administrația Prezidențială (2024), *Declarația președinției Summitului București 9 de la Riga, 11 iunie 2024*, disponibil la: <https://www.presidency.ro/ro/media/comunicate-de-presa/declaratia-copresedintilor-summitului-formatului-bucuresti-9-riga-11-iunie-2024>, accesat la data de 12.12.2024.

apropiere între Federația Rusă, Iran, China și Coreea de Nord. În acest context, UE a fost nevoită să-și adapteze strategia de apărare pentru a rămâne un actor global rezilient, prin procurarea și dezvoltarea capabilităților militare și civile, care să asigure o apărare multidimensională, rapidă și eficientă în plan intern și extern.

Către o Uniune Europeană a apărării

Intenția de a consolida Uniunea Europeană prin intermediul măsurilor comunitare în domeniile securității și apărării, aflate tradițional în zona de competență a statelor membre, reprezintă o reacție directă a comunității europene la agresiunea ilegală și neprovocată rusă împotriva Ucrainei. Scopul este descurajarea adversarilor și asigurarea securității și apărării statelor membre UE⁵, iar dintr-o perspectivă istorică acest proces poate fi considerat de unii ca o revitalizare a *Comunității europene de apărare*⁶, propusă în anul 1952 de Jean Monnet.

Schimbarea de abordare a UE a fost vizibilă imediat după începerea agresiunii ilegale a Federației Ruse asupra Ucrainei, în cadrul reuniunii informale a Consiliului European de la Versailles, desfășurate între 10 și 11 martie 2022⁷. Acest semnal de alarmă **a oferit Uniunii Europene deschiderea spre a lărgi furnizarea de stabilitate și de securitate pentru vecinătatea sa**, în special pentru Ucraina, dar și pentru alte regiuni de interes strategic.

Revitalizarea industriei europene de apărare

Cu toate că investițiile europene în apărare au crescut în ultimul deceniu, acestea continuă să fie la un nivel poziționat cu mult în urma Statelor Unite ale Americii (SUA). Bugetul apărării previzionat pentru 2026 este de aproximativ 876,8 miliarde USD⁸, reprezentând circa 3,2% din PIB. Prin comparație, în Uniunea Europeană cheltuielile colective destinate domeniului apărării se ridică la 335,9 miliarde USD, reprezentând 1,9% din PIB⁹, o valoare de

⁵ Comisia Europeană (2024), *O nouă eră pentru apărarea și securitatea europeană*, disponibil online la: https://commission.europa.eu/priorities-2024-2029/security-and-defence_en, accesat la data de 06.12.2024.

⁶ Centre virtuel de la connaissance sur l'Europe (n.d.), *The plan for an EDC*, disponibil online la: <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/803b2430-7d1c-4e7b-9101-47415702fc8e/29a4e81c-c7b6-4622-915e-3b09649747b8>, accesat la data de 31.01.2025.

⁷ Consiliul European (2022), *Reuniunea informală a șefilor de stat sau de guvern. Declarația de la Versailles*, disponibil online la: <https://www.consilium.europa.eu/media/54773/20220311-versailles-declaration-en.pdf>, accesat la data de 12.12.2024.

⁸ Agerpres (2025), *SUA: Secretarul apărării recomandă o creștere a cheltuielilor militare cu 50 de miliarde de dolari mai mare decât proiecțiile actuale* (13 ianuarie) disponibil la: <https://agerpres.ro/politic-extern/2025/01/13/sua-secretarul-apararii-recomanda-o-crestere-a-cheltuielilor-militare-cu-50-de-miliarde-de-dolari-ma--1411926>, accesat la data de 13.01.2025.

⁹ Posaner Joshua (2024), *Cheltuielile UE pentru apărare vor crește la 326 de miliarde de euro* (4 decembrie), Politico, disponibil la: <https://www.politico.eu/article/eu-defense-spending-projected-boom-326b-european-defence-agency-russia-war-security/>, accesat la data de 13.01.2025.

3,6 ori mai mică decât a partenerului strategic american. Este necesar ca statele membre să majoreze investițiile comune privind sectorul apărării pentru a regla decalajul existent, astfel încât UE să se poată impune ca lider în acest domeniu. Trebuie menționat că în 2024, doar 18 din cei 23 de membri comuni ai UE și NATO au atins standardul de alocare a 2% din PIB pentru apărare, asumat în cadrul summitului NATO din Țara Galilor, din 2014¹⁰.

După adoptarea *Cartei de la Paris pentru o Nouă Europă*, în 1990, și până în februarie 2022, Uniunea Europeană a alocat prioritar resurse pentru dezvoltarea economiei, creșterea coeziunii și îmbunătățirea securității interne¹¹. Această stare de fapt s-a reflectat și în situația cheltuielilor pentru apărare, care au crescut, în acest interval, cu doar 20%, în timp ce investițiile rusești pentru apărare au crescut cu aproape 300%, iar cele chineze cu aproape 600%¹².

Prin urmare, în cadrul summitului informal de la Versailles din martie 2022, liderii europeni au analizat deficitul de investiții în domeniul apărării, propunând măsuri pentru revitalizarea industriei europene de apărare și stimularea progresului tehnologic. Acestea urmăresc îmbunătățirea cooperării între statele membre și, de asemenea, dezvoltarea unei piețe unice pentru bunuri și servicii destinate securității, cu scopul de a consolida capacitatea europeană de apărare¹³.

Aproape doi ani mai târziu, în martie 2024, Uniunea Europeană și-a propus, prin **Strategia privind industria europeană de apărare (EDIS)**, ca, până în 2030, valoarea comerțului în domeniul apărării în interiorul Uniunii să reprezinte cel puțin 35% din piața totală de apărare a UE, iar cel puțin 50% din bugetul alocat achizițiilor publice să fie direcționat către baza industrială și tehnologică de apărare europeană (EDTIB)¹⁴. De asemenea, pentru Fondul european de apărare (EDF), din actualul cadru financiar multianual, a fost discutat un buget de 8 miliarde EUR, dintre care doar 2,5 miliarde sunt dedicate proiectelor de cercetare și 5,3

¹⁰ NATO (2024), *Relațiile cu Uniunea Europeană*, disponibil la: https://www.nato.int/cps/bu/natohq/topics_49217.htm, accesat la data de 12.12.2024.

¹¹ Comisia Europeană (n.d.), *O nouă cale de urmat în ceea ce privește securitatea internă*, disponibil la: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/new-way-forward-internal-security_en, accesat la data de 11.12.2024.

¹² Comisia Europeană (2024), *Orientări politice pentru următoarea Comisie Europeană 2024-2029*, disponibil la: https://commission.europa.eu/document/download/e6cd4328-673c-4e7a-8683-f63ffb2cf648_en?filename=Political%20Guidelines%202024-2029_EN.pdf, accesat la data de 09.12.2024.

¹³ Comisia Europeană (n.d.), *O apărare europeană mai puternică*, disponibil la: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/stronger-european-defence_en, accesat la data de 07.12.2024.

¹⁴ Comisia Europeană (2024), *Strategia industrială europeană în domeniul apărării*, disponibil la: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/document/download/333faee1-a851-44a6-965b-713247515d39_en?filename=DEFIS_EDIS_factsheet.pdf, accesat la data de 09.12.2024.

miliarde pentru dezvoltarea capacităților de apărare¹⁵. Această sumă nu reflectă, însă, complexitatea provocărilor de securitate contemporane, pe fondul cărora UE trebuie să fie capabilă să investească în capacități de ultimă generație pentru înzestrarea forțelor terestre, navale și aeriene, dar și pentru dezvoltarea sectoarelor de apărare cibernetică și de avertizare timpurie spațială¹⁶. În ciuda acestui fapt, Uniunea Europeană continuă să sprijine consistent Ucraina în fața agresiunii ruse, prin includerea acesteia în planurile europene de industrializare, dar și, totodată, prin **deschiderea unui birou pentru inovare în apărare la Kiev**, pas considerat a fi o modalitate de valorificare a experienței ucrainene dobândite pe câmpul de luptă¹⁷. În același timp, UE explorează posibilitatea utilizării profiturilor excepționale generate de activele rusești înghețate, pentru reconstrucția post-conflict a Ucrainei, o inițiativă care ar putea consolida stabilitatea regională și influența europeană¹⁸.

Ulterior, prin **Agenda strategică**, adoptată în iunie 2024 de către Consiliul European, s-a prevăzut ca Uniunea Europeană să se concentreze asupra a trei priorități cheie: asigurarea unei Europe a libertăților și democrației, dezvoltarea unei Europe sigure și puternice, respectiv creșterea prosperității și a competitivității în Europa¹⁹. În conformitate cu aceste priorități, Comisia Europeană a adoptat o serie de **orientări politice** pentru a operaționaliza viziunea șefilor de stat și de guvern pentru următorii cinci ani.

Prioritățile fixate de Ursula von der Leyen, Președinta Comisiei Europene, cu privire la dezvoltarea segmentului de apărare și de securitate, vizează revitalizarea industriei de apărare. Inițiativa în acest domeniu va fi dezvoltată în noua *Cartă Albă pentru viitorul apărării europene*, una dintre responsabilitățile comisarului european pentru apărare²⁰, care se va concentra, totodată, pe sprijinirea dezvoltării tehnologiilor cu dublă utilizare și a unei piețe

¹⁵ Comisia Europeană (n.d.), *Dezvoltarea capacităților de apărare de mâine*, disponibil la: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/european-defence-fund-edf-official-webpage-european-commission_en, accesat la data de 09.12.2024.

¹⁶ Comisia Europeană (2024), *Orientări politice pentru următoarea Comisie Europeană 2024-2029*, disponibil la: https://commission.europa.eu/document/download/e6cd4328-673c-4e7a-8683-f63ffb2cf648_en?filename=Political%20Guidelines%202024-2029_EN.pdf, accesat la data de 09.12.2024.

¹⁷ Comisia Europeană (2024), *Discursul președintei von der Leyen în plenul Parlamentului European privind consolidarea apărării europene într-un peisaj geopolitic volatil*, disponibil la: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/speech-president-von-der-leyen-european-parliament-plenary-strengthening-european-defence-volatile-2024-02-28_en.

¹⁸ Comisia Europeană (2024), *EDIP Programul Industriei Europene de Apărare*, disponibil online la: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/document/download/638c4482-0715-4aef-ac86-6529ce2dfd4b_en?filename=DEFIS_EDIP_factsheet.pdf, accesat la data de 09.12.2024.

¹⁹ Serviciul European de Acțiune Externă (2024), *Agenda strategică*, disponibil la: https://www.consilium.europa.eu/media/yxrc05pz/sn02167en24_web.pdf, accesat la data de 06.12.2024.

²⁰ Comisia Europeană (2024), *Prioritățile Comisiei 2024-2029*, disponibil la: https://commission.europa.eu/priorities-2024-2029_en, accesat la data de 06.12.2024.

unice pentru apărare, precum și pe combaterea amenințărilor hibride²¹. Înființarea noului portofoliu de comisar reprezintă o schimbare a politicii Uniunii Europene, determinată de intensificarea competiției între diferiți actori internaționali, precum și a amenințărilor de pe continent. Are potențialul de a consolida acțiunile decisive ale UE în sfera securității, crescând cooperarea cu NATO, în domenii-cheie precum standardizarea, logistica militară și extinderea producției, fără a crea concurență sau suprapuneri inutile²².

Activitatea lui Andrius Kubilius, comisarul pentru apărare, va înregistra probabil suprapuneri cu alte două portofolii europene. În primul rând, cel privind strategia industrială, coordonat de Stéphane Séjourné, deoarece UE încearcă să coordoneze mai bine producția de armament. Apoi, cu portofoliul aferent Înaltului Reprezentant pentru politica externă și de securitate comună, Kaja Kallas, coordonatorul dimensiunii politico-diplomatice. Acesta din urmă pentru că țintește către o aprofundare a relațiilor transatlantice și dezvoltarea proiectului *Global Gateway*, precum și implementarea unui nou pact pentru Mediterană și a unei strategii europene pentru Orientul Mijlociu²³. Apariția unor posibile dublări în privința coordonării, finanțării și implementării inițiativelor de securitate și apărare se datorează naturii complexe a politicii de apărare. Aceasta îmbină aspecte industriale, economice și diplomatice, pentru care este necesară o viziune comună din partea comisarilor europeni, iar lipsa de comunicare și unitate decizională între reprezentanții UE poate crea confuzie pentru partenerii externi, îngreunând cooperarea cu aceștia²⁴. De asemenea, gestionarea acestor situații depinde de consultările cu instituțiile competente: Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE), Agenția Europeană de Apărare (AEA) și Comitetul Politic și de Securitate (COPS), care monitorizează situația internațională și oferă recomandări cu privire la abordările strategice și opțiunile optime pentru decidenți²⁵.

În același timp, Mario Draghi, fostul președinte al Băncii Centrale Europene și prim-ministru al Italiei, a elaborat, la solicitarea Președintei Comisiei Europene, un **raport**

²¹ Comisia Europeană (n. d.), *Andrius Kubilius. Comisar (2024-2029) Apărare și spațiu*, disponibil online la: https://commission.europa.eu/about/organisation/college-commissioners/andrius-kubilius_en, accesat la data de 27.12.2024.

²² Rym Momtaz (2024), *Luăm pulsul: este o greșală să ai un comisar european pentru apărare?* (26 septembrie) Carnegie Europe, disponibil la: <https://carnegieendowment.org/europe/strategic-europe/2024/09/taking-the-pulse-is-having-a-european-commissioner-for-defense-a-mistake?lang=en>, accesat la data de 12.01.2025.

²³ Dylan Casey Marshall (2024), *O pânză de păianjen urâtă sau o mătură nouă? O analiză a structurii noii Comisii*, The Institute of International and European Affairs, disponibil online la: https://www.iiea.com/images/uploads/resources/An_Ugly_Spiderweb_or_a_New_Broom.pdf, accesat la data de 12.01.2025.

²⁴ Rym Momtaz (2024), *op.cit.* .

²⁵ Consiliului UE (n.d.), *Comitetul politic și de securitate (COPS)*, disponibil online la: <https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/preparatory-bodies/political-security-committee/>, accesat la data de 29.12.2024.

cuprinzător asupra viitorului competitivității europene, incluzând o analiză a nivelului de ambiție stabilit pentru domeniul apărării. Suplimentar față de discutarea aspectelor ce țin de economie, această analiză își propune să sprijine executivul european să găsească soluții privind comerțul intracomunitar pentru produsele și serviciile europene din domeniul apărării, în pofida provocărilor existente. Raportul evidențiază faptul că mediul geopolitic instabil contemporan a influențat negativ schimburile comerciale globale, afectând competitivitatea companiilor europene pe piețele externe, precum și accesul UE la resursele necesare sectoarelor industriale. Mai mult, deși Uniunea Europeană se situează în topul cheltuielilor militare, acest lucru nu se reflectă în puterea capacității sale industriale de apărare. Aceasta este afectată de „fragmentarea excesivă a bazei industriale, agravată de lipsa de coordonare între statele membre, duplicarea inutilă și lipsa interoperabilității echipamentelor”. Din acest motiv, Draghi recomandă „creșterea substanțială a agregării cererii între grupurile de state membre, precum și creșterea ponderii achizițiilor comune în domeniul apărării, însoțită de integrarea selectivă și de consolidarea capacității industriale a UE, cu scopul explicit de a crește amploarea, standardizarea și interoperabilitatea”²⁶.

Pentru o **analiză curentă a gradului de pregătire civilă și militară**, similară raportului Draghi, Președinta Comisiei Europene l-a invitat pe fostul președinte finlandez Sauli Niinistö, să elaboreze **un raport tematic**. Alegerea lui Niinistö nu a fost întâmplătoare, Finlanda având cea mai întinsă graniță cu Federația Rusă, precum și o experiență bogată a interacțiunilor, inclusiv militare, cu aceasta - azi, principala amenințare la securitatea civilă și militară a UE. Niinistö a accentuat în raportul său **importanța managementului eficient al crizelor, pentru creșterea rezilienței societale** prin coordonarea între forțele armate și sectoarele critice, utilizând cooperarea civil-militară și infrastructurile cu dublă utilizare. Acesta **încurajează statele membre să identifice noi sinergii în spațiu, energie, comunicații, transport, sectorul maritim, securitatea internă** și să consolideze cooperarea între sectorul public și cel privat, din perspectiva pregătirii, pentru a asigura protecția cetățenilor europeni. În acest sens, propune continuarea lucrărilor privind coridoarele de transport prioritare pentru deplasările militare, extinderea lanțurilor de aprovizionare cu combustibil pentru forțele armate, stocarea rezervelor

²⁶ Comisia Europeană (2024), *Discursul domnului Draghi - Prezentarea raportului privind viitorul competitivității europene - Parlamentul European - Strasbourg - 17 septembrie 2024*, disponibil la: https://commission.europa.eu/document/download/fcbc7ada-213b-4679-83f7-69a4c2127a25_en?filename=Address%20by%20Mario%20Draghi%20at%20the%20Presentation%20of%20the%20report%20on%20the%20future%20of%20European%20competitiveness.pdf, accesat la data de 12.01.2025.

strategice de energie și minerale, dezvoltarea infrastructurii energetice de apărare și utilizarea cuprinzătoare a sistemului global de navigație prin satelit Galileo, aparținând Europei²⁷.

Asigurarea securității prin cooperare

Așa cum am menționat, este posibil ca principala vulnerabilitate a securității europene să fie reprezentată de modul fragmentat în care statele membre acționează în domeniul apărării. În urma acestui fapt, spre exemplu, sectorul cercetării și inovării tehnologice - în special în ceea ce privește semiconductorii avansați, inteligența artificială, tehnologiile cuantice, spațiale și energetice, biotehnologiile și sistemele autonome -²⁸ este insuficient dezvoltat pentru a susține obiectivele pe care UE le țintește. Este, astfel, evidentă incapacitatea Uniunii de a produce tehnologii de vârf, cu potențialul de a fi operaționalizate atât în scop civil, cât și militar pentru asigurarea securității și apărării europene. Spre deosebire de partenerii săi din Asia de Sud-Est, Japonia și Coreea de Sud, această deficiență este vizibilă în clasamentul primelor 50 de companii care excelează în domeniul inovației tehnologice, dintre care doar patru provin din Uniunea Europeană.

Pentru a remedia această problemă, Comisia Europeană trebuie să depună eforturi de aliniere a politicilor fiscale, comerciale și economice pentru a susține competitivitatea globală a UE²⁹.

În același timp, statele membre participante la cooperarea structurată permanentă (PESCO) nu au îndeplinit încă obiectivul asumat în 2013 privind investițiile de 35% în proiecte europene comune, care au atins cea mai mare valoare de 21% în 2021, arătând că finanțarea instrumentelor europene de apărare este limitată în prezent, în comparație cu investițiile totale în apărare ale statelor membre. Așadar, menționează Raportul Niinistö, „ar trebui să acordăm cât mai multă atenție modului în care banii cheltuiți consolidează eficient gradul nostru de pregătire în materie de apărare și să ne asigurăm că produc cele mai necesare capacități”³⁰.

²⁷ Sauli Niinistö (2024), *Mai siguri împreună. Consolidarea pregătirii și disponibilității civile și militare a Europei*, pp. 117-136, disponibil online la: https://commission.europa.eu/document/download/5bb2881f-9e29-42f2-8b77-8739b19d047c_en?filename=2024_Niinisto-report_Book_VF.pdf, accesat la data de 27.12.2024.

²⁸ Comisia Europeană (2023), *Anexă la recomandarea Comisiei privind domeniile tehnologice critice pentru securitatea economică a UE în vederea unei evaluări suplimentare a riscurilor împreună cu statele membre*, disponibilă la: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/system/files/2023-10/C_2023_6689_1_EN_annexe_acte_autonome_part1_v9.pdf, accesat la data de 29.12.2024.

²⁹ Mario Draghi (2024), *Vitorul competitivității europene*, Comisia Europeană, disponibil la https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en, accesat la data de 11.12.2024.

³⁰ Sauli Niinistö (2024), *Mai siguri împreună. Consolidarea pregătirii și disponibilității civile și militare a Europei*, Comisia Europeană, p. 120, disponibil la: https://commission.europa.eu/document/download/5bb2881f-9e29-42f2-8b77-8739b19d047c_en?filename=2024_Niinisto-report_Book_VF.pdf, accesat la data de 27.12.2024.

Asigurarea securității europene se realizează, de asemenea, cu ajutorul complementarității între Uniunea Europeană și Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), dezvoltată în **Busola strategică pentru securitate și apărare**, adoptată în anul 2022. Acest document subliniază angajamentul Uniunii Europene de a contribui activ la securitatea internațională și transatlantică alături de NATO, pentru salvagardarea valorilor democratice comune și a ordinii mondiale bazate pe norme, dar și de a-și amplifica autonomia strategică în calitate de actor global. Cele două organizații urmăresc să lucreze îndeaproape pentru a asigura securitatea și apărarea pe continentul european și pentru a răspunde prompt amenințărilor care pun în pericol valorile și interesele acestora³¹. Pentru implementarea politicii de securitate și apărare comune (PSAC), Uniunea Europeană optează pentru o abordare integrată, adaptată mediului de securitate actual, în care valorile democratice sunt amenințate, iar atacurile hibride, dezinformarea și slăbirea infrastructurilor cibernetice se intensifică. În această situație, **complementaritatea UE-NATO și dezvoltarea parteneriatelor cu țările care împărtășesc aceleași valori, precum SUA, Regatul Unit și Coreea de Sud, contribuie la asigurarea unei Europe puternice și prospere**³². Din acest punct de vedere, Uniunea Europeană se află în poziția în care trebuie să utilizeze armonios toate instrumentele și politicile disponibile pentru a dezvolta relația sinergică între securitatea internă și externă și dimensiunile civile și militare, pentru a rezolva deficiențele în materie de capabilități defensive.

Concluzii

Documentele prezentate în acest text au relevat faptul că revitalizarea industriei europene de apărare pentru asigurarea securității comune se produce într-un moment de cotitură pentru securitatea internațională. În ultimii trei ani, **comunitatea europeană a dovedit unitate și deschidere către statele din vecinătatea sa**, dar în viitor e nevoie de o consolidare și mai accentuată a cooperării, care poate duce la refacerea unui climat sigur și stabil pe continent. Pentru a dezvolta un profil competitiv în domeniul apărării și a sprijini în continuare Ucraina, Uniunea Europeană trebuie să se concentreze pe dezvoltarea capabilităților de vârf în sfera securității, care au potențialul de a reduce efectele negative produse de amenințările actuale de pe continentul european și de a crește autonomia strategică.

³¹ Consiliul Uniunii Europene (2022), *O busolă strategică pentru securitate și apărare*. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/ro/pdf>, accesat la data de 08.12.2024.

³² Președinția poloneză. Consiliul Uniunii Europene (n. d). *Prioritățile*, disponibil la: <https://polish-presidency.consilium.europa.eu/en/programme/priorities/>, accesat la data de 13.01.2025.